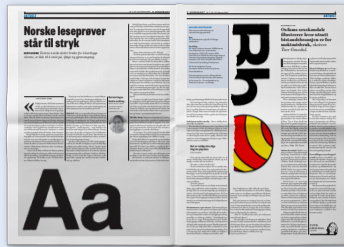

Logos kommer godt ut av analysene

LESEPRØVER Fredag 16. februar hadde Morgenbladet et artikkel med overskriften «Norske leseprøver står til stryk». I artikkelen refereres det til den nylig publiserte studien til Anne Arnesen m.fl. (2018), som har som mål å evaluere kvaliteten på de mest brukte lesetestene i norsk skole. Studien omfatter en blanding av observasjonsmaterielle (f.eks. SOL), screeningstester (f.eks. Ordkjedetesten) og mer komplekse diagnostiske tester som Logos.

Det fremkommer imidlertid ikke av artikkelen i Morgenbladet at Logos er en av de testene som kommer best ut av analysene. Av de syv Efp-kriterier som testene vurderes opp mot, vises det til store mangler for flere, mens Logos oppnår gjennomgående «god», «adekvat» eller endatil «excellent» skår. Kun når det gjelder ett av de syv kriteriene pekes det på «svakheter», eller riktigere sagt et ønske om supplerende analyser. Dette er også årsaken til at testen samlet sett klassifiseres som «For dårlig» i Morgenbladet.

Som ansvarlig utgiver av både

MORGENBLADET 16. FEBRUAR 2018

Ordkjedetesten, som «besto» evalueringen, og Logos, sitter jeg imidlertid igjen med en følelse av at kun halve sannheten ble fortalt i Morgenbladet. Professor Monica Melby-Lervåg gjør ikke rede for den store variasjonen det er i de ulike testenes kompleksitet, og det fremgår heller ikke hvor stor kvalitetsmessig forskjell det er på de ulike testene i kategorien «ikke gode nok». En mer nyansert fremstilling kunne også bedre veiledet skolene med hensyn til fremtidige testvalg. Ordkjedetesten er en enkel screeningstest, mens Logos er en omfattende diagnostisk test.

Solide analyser av reliabilitet (pålitelighet) og validitet (målesikkerhet) er imidlertid viktig

uavhengig av type test. Så når det pekes på mangler vedrørende validitetsanalysene i Logos, skulle jeg gjerne sett at det fremgikk av studien hvilke mangler de ser og hvordan disse kan imøtekommes med supplerende analyser. For ordens skyld gjøres det også oppmerksom på at Logos-utvalget er langt større enn det som fremgår av tabell 6 i studien. For de andre testene refereres det totale antall elever i utvalget på tvers av trinnene, men ikke for Logos. Riktig tall for størrelsen på utvalget i Logos blir da nærmere 3000 elever, og altså ikke 454.

Jeg sitter igjen med en følelse av at kun halve sannheten ble fortalt i Morgenbladet.

Norske lesetester står ikke generelt til stryk, men kvaliteten varierer mye! Heller enn å utvikle nye tester, bør utviklerne av dagens tester oppfordres til å videreutvikle de allerede gode testene som finnes på markedet i dag. I den forbindelse er Stein Ludvigsen's forslag om en nasjonal sertifiseringsordning for testmaterieell i skolen, en god idé.

Ingjerd Høien-Tengesdal

Dr. Philos og faglig leder, Logometrica

Unyansert grøftesortering

LESEPRØVER «Norske leseprøver står til stryk», roper Morgenbladet i en artikkel om testverktøy i norsk skole sist uke. Men nå er det et godt stykke vei å gå fra påpekninger om ønskede tilleggs-målinger for pålitelighet (reliabilitet) og målesikkerhet (validitet), til det å gi prøven som helhet strykkarakter. Det tror jeg ikke professor i spesialpedagogikk Monica Melby-Lervåg mener å gjøre heller, men det er det inntrykket hele denne artikkelen etterlater. I kjølvannet av den unyanserte grøftesorteringen er det flere gode kartleggingsredskaper som blir sittende med et ufortjent tillitsproblem hos brukerne.

Det er ikke vanskelig å slutte seg til utgangspunktet for studien: å skulle rydde opp i skogen av gode, halvgode og dårlige kartleggingsverktøy rettet mot lesing i skolen. Det groveste eksempelet på det siste, Carlstens leseprøve, har som Melby-Lervåg sier vært det desidert mest brukte verktøyet i norsk grunnskole i flere tiår. Det er en kartleggingsfaglig skandale at denne prøven, med PPTs velsigelse, har fått råde grunnen og fremdeles gjør det. I løpet av 10 minutter står en tilbake uten viss-

het om noe som helst om elevens lesing: ikke feillesninger, overhopp, gjetting, forståelse, i ytterste konsekvens trenger ikke eleven ha lest et ord, men tatt noen sjanser på å sette klammestreker.

Det er en kartleggingsfaglig skandale at Carlstens leseprøve har fått råde grunnen og fremdeles gjør det.

Logos gjør det stikk motsatte. Med internasjonal forskningsforankring i bunnen har denne utviklet seg til å bli det desidert beste kartleggingsverktøyet overfor elever med store, ofte dyslektiske vansker. Med nestoren innenfor norsk leseforskning, Torleiv Høien, ble det fra 80-tallet banet vei for å komme seg ut av skogen av skjønsmessige vurderinger så langt råd, helt uten bistand fra «velmenende praktikere», som Melby-Lervåg så nedlatende uttrykker det.

Logos tar opp i seg erkjennelsen av at tidsfaktoren er en like

viktig faktor for å måle graden av automatisert ordlesning som det å lese ordet riktig. Her henter en ut data for hvert ord i forhold til ulike lingvistiske dimensjoner (ordlengde/frekvens/kompleksitet), en kategoriserer alle feillesninger i en serie feiltyper, en får et nøyaktig mål på riktig antall lest ord per minutt, leseflyt, lese-lytte og begrepsforståelse, fonologiske og visuelle ferdigheter, minneprøver og så videre. Alle resultatene knyttes inn mot den teoretiske lesemodellen for så å kunne meisle ut adekvate tiltak. Ingen andre tester er i nærheten av å gi en slik detaljkunnskap som basis for operasjoniseringer av store lesevaner som Logos.

Som leksolog og leselærer gjennom fire tiår i grunnskolen har jeg sett dette gjennom flere hundre testgjennomganger. Ti år med sertifisering av lærere over hele landet har gitt skoler egen beredskap for å bruke dette redskapet, og erfaringene fra denne praksisen er ikke noe en kan kimse bort med noen små statistiske innvendinger som delvis er ukorrekte.

Logos-testen er i en kontinuerlig forbedringsprosess gjennom samarbeid mellom Logometrica og brukerne av testen. Den har derfor ikke noe å gjøre i Morgenbladets sammenblanding av tester og screeningprøver.

Eigil Bele

Leksolog, Logos-bruker og leselærer.

Til forsvar for dyden

DYD OG MÅTEHOLD

«Etikeren» er min favorittspalte i Morgenbladet, men for en gangs skyld ville jeg svart veldig annerledes enn Trond Berg Eriksen i sitt forrige svar. På spørsmålet om dyder som kyskheter og måtehold er blitt avleggs, svarer han ja, både fordi «dyder» er en modell for etikken som er temmelig avleggs og forkommen» og fordi «måtehold forutsetter et sparer regime hvor knappheten rå, men blir meningsløst i en økonomi hvor alle tjener på ekspansivt forbruk».

At mennesker lever måteholdent er godt for Jorden, og det er godt for oss å gjøre det som er rett.

Jeg tenker omvendt, både globalt og individuelt. Globalt: Jorden knekker sammen av overforbruk, flyreiser og matsvinn, samtidig som folk sulter. Individuelt: Platon og Aristoteles løftet frem måtehold som veien til å bli lykkelig. Begjæret blir aldri fornøyd, men vil alltid ha mer penger, makt, mat og sex. Slik er vi skrudd sammen fra evolusjonens side: Vi er naturlig disponert for å sammenligne oss med dem rundt oss og ville være bedre enn dem, samtidig som vi ønsker å holde oss til dem som er like oss, og dermed blir man lett fanget i en evig misfornøyd

jakt på mer. Den kontinuerlige sammenligningen med glansbilder i sosiale medier som presses på alle, gjør misnøyen og skammen større enn noen gang.

MORGENBLADET 16. FEBRUAR 2018

Sannheten er derimot som Platon sier, at begjæret trenger den rette balansen. Ting er bedre når du har gleden deg til det, maten smaker bedre når du er sulten, vinen er bedre i helgen enn hver dag, ferien bedre når du har jobbet godt – alt dette i en balanse mellom behov og tilfredsstillelse hvor selv noe så banalt som å gå på do når man virkelig må, er godt. At mennesker lever måteholdent er godt for Jorden, og det er godt for oss å gjøre det som er rett.

Aristoteles innså med stor realisme at for å kunne oppnå et slikt godt liv må man utvikle dyder, altså vaner eller karaktertrekk, som gjør at man naturlig vil det som er godt (den gylne middelvei), fremfor det som det umiddelbare begjæret tilsier. Mer enn noen gang er måtehold i møte med varer og mennesker dyder som både enkeltmennesket og kloden trenger.

Atle Ottesen Søvik

Professor i systematisk teologi, MF

FØLG DEBATTEN PÅ
MORGENBLADET.NO:

«Jeg tror hensikten er å mobbe forskere som har et annet syn, bort fra feltet, og det kommer trolig til å lykkes.»

Kristian Gundersen svarer på kritikk fra ME-foreningen. Man kan ikke aksjonere seg til ekte kunnskap, skriver han.

➔ **Les også: Petter Aaslestad** advarer mot å tro at markedstilpasning vil gi mer frihet for universitetene. Foretaksreformen er igjen på bordet* **Kristian Wikborg Wiese** utfordrer Morgenbladets anmelder Carina Elisabeth Beddari: Hva mener du med å si at en bok «er kjedelig skrevet»?* **Gaute Losnegård** er uenig i Gunnar Aakvaags populismekritikk.

→ www.morgenbladet.no/ideer